
NAVs bedriftsundersøkelse høsten 2009

Av: JOHANNES SØRBØ

SAMMENDRAG OG HOVEDFUNN

Høstens bedriftsundersøkelse ble gjennomført om lag ett år etter at den internasjonale finanskrisen brøt ut. Bedriftenes sysselsettingsforventninger er på om lag samme nivå som de var i fjorårets undersøkelse, som ble gjennomført like etter at finanskrisen brøt ut, og fortsatt langt lavere enn de var høsten 2007. Tre av ti bedrifter oppgir at de regner med å øke sysselsettingen det neste året, mens 14 prosent regner med å måtte nedbemanne. Innen næringen transport og lagring, samt deler av industrien, er det nå flere bedrifter som forventer å nedbemanne enn det er som venter å øke sysselsettingen det neste året. I bygge- og anleggsnæringen ser det imidlertid ut til at noe av optimismen er på vei tilbake. Her venter 37 prosent av bedriftene å øke sysselsettingen det neste året, mens 14 prosent venter redusert sysselsetting.

Nedgangskonjunktoren har også gitt langt lavere mangel på arbeidskraft enn det vi har hatt de siste årene. I høstens undersøkelse oppgir 25 prosent av bedriftene at de har rekrutteringsproblem, og 11 prosent svarer at disse problemene er så alvorlige at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. Mangelen på arbeidskraft er estimert til å være på 39 900 personer, som er mer enn en halvering sammenlignet med samme tidspunkt i fjor, da det manglet 88 700 personer. Det er særlig mangelen på fagarbeidere innen industriarbeid og bygg og anlegg som har falt mye, sammen med mangelen på personer med bakgrunn fra ingeniør- og ikt-fag. Selv om mangelen på denne typen fagarbeidere har falt mye det siste året, er det likevel denne typen yrker det fortsatt er størst mangel på. Innen helse, pleie og omsorg har mangelen på leger, spesialsykepleiere og jordmødre økt siden i fjor, mens mangelen på sykepleiere, omsorgsarbeidere og hjelpepleiere har gått ned.

Arbeidsinnvandringen til Norge ser ut til å være svært etterspørselsbestemt. I perioden fra 2004 til 2008, da vi hadde høy etterspørsel etter arbeidskraft og fallende arbeidsledighet, så vi at arbeidsinnvandringen økte kraftig. Da konjunktoren snudde og arbeidsledigheten i fjor begynte å øke, fikk vi også en vesentlig nedgang i arbeidsinnvandringen. I bedriftsundersøkelsen fra i fjor høst var det også en kraftig nedgang i andelen bedrifter som svarte at de forventet å rekruttere utenlandsk arbeidskraft. I år ser vi at denne andelen har falt enda litt, slik at det nå er 9 prosent av bedriftene som svarer at de forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet innenfor det neste året. Det er innen jordbruk, skogbruk og fiske, bergverksdrift og utvinning, samt overnattings- og serveringsvirksomhet at flest bedrifter regner med å rekruttere fra utlandet.

OM NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

NAV gjennomfører hvert år to bedriftsundersøkelser, en om våren og en om høsten. I undersøkelsen som går om høsten er utvalget betydelig mindre enn i vårens undersøkelse. Det vil derfor kun presenteres resultat på landsnivå, og ikke for hvert fylke slik vi gjør for vårundersøkelsen.

Formålet med bedriftsundersøkelsene er at de skal gi kunnskap om etterspørselssiden på arbeidsmarkedet, og samtidig kunne si noe om næringslivets og offentlige etaters behov for ulike typer arbeidskraft i den nærmeste framtid. Denne kunnskapen bidrar til at NAV kan yte bedre service overfor arbeidssøkere og arbeidsgivere. Også for allmennheten og andre beslutningstakere gir NAVs bedriftsundersøkelse nyttig informasjon om utviklingen i etterspørselen etter arbeidskraft og tilpasningsproblemene på arbeidsmarkedet.

Yrker og næringer

Vi vil presentere en del resultater for ulike yrker og næringer. Det er viktig å merke seg at inndelingen i yrker og næringer bygger på forskjellige klassifiseringsprinsipper. Næring viser hva slags produksjon som hovedsakelig foregår i virksomheten, mens yrkesbetegnelsen viser hva slags arbeidsoppgaver som tilfaller en sysselsatt. Innenfor den enkelte næring vil det finnes et bredt spekter av yrker. NAV har ingen statistisk oversikt over hvordan yrkene fordeler seg under næringsgruppene.

I høst svarte 2 119 bedrifter på NAVs bedriftsundersøkelse, noe som ga en svarprosent på 69. Undersøkelsen ble gjennomført fra midten av september til midten av oktober 2009.

Det stilles i alt seks spørsmål i undersøkelsen. Spørsmålene avdekker bedriftenes anslag på antall ansatte om ett år

i forhold til i dag, hvilke næringer som venter særlig stor etterspørsel etter arbeidskraft, om bedriftene forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet det neste året, og om bedriftene i dag har rekrutteringsproblem innenfor spesifikke yrker. For mer om metoden som benyttes i NAVs bedriftsundersøkelse, se det metodiske vedlegget.

Sammenlignbarhet mellom vår- og høstundersøkelsen

Resultatene fra NAVs to årlige bedriftsundersøkelser vil ikke være sammenlignbare. Etterspørselen etter arbeidskraft varierer med årstiden, og dette vil også gjelde mangelen på arbeidskraft. Målt ved tilgangen på ledige stillinger er det et klart sesongmønster i etterspørselen etter arbeidskraft. Tilgangen på ledige stillinger er høyest i perioden mars til mai, noe som til en viss grad kan forklares med utlysning av sommerjobber. Videre øker tilgangen på ledige stillinger de første månedene på høsten, før den gjerne går ned fram mot desember. Det at den ene bedriftsundersøkelsen er i februar/mars, mens den andre er i september/oktober vil altså i seg selv gjøre at resultatene ikke er sammenlignbare.

Datainnsamlingen i de to undersøkelsene er også ulik. I vårundersøkelsen har NAVs fylkeskontor ansvaret for datainnsamlingen. Denne undersøkelsen foregår i all hovedsak postalt, men fylkene kan også benytte telefon eller bedriftsbesøk for å innhente svar. I høstens undersøkelse har TNS-Gallup stått for datainnsamlingen. I høstens undersøkelse foregikk utsending av spørreskjema både postalt, men også per e-post. Dette kan påvirke både hvem som svarer og hva som svares, og vil dermed også bidra til at resultatene fra de to undersøkelsene ikke kan sammenlignes med hverandre.

STABILE SYSSELSETTINGSFORVENTNINGER

I fjor høst ble bedriftsundersøkelsen gjennomført like etter at den internasjonale finanskrisen hadde brutt ut i september. Både norsk og internasjonal økonomi var da preget av svært stor usikkerhet, og særlig gjaldt dette kredittmarkedene. Arbeidsledigheten var fortsatt svært lav, men hadde begynt å stige. Særlig gjaldt dette innen bygge- og anleggsnæringen, som allerede før finanskrisen opplevde fallende boligpriser og lavere igangsetting av nye boliger. Også innen deler av industrien var ledigheten begynt å øke for ett år siden.

Da høstens undersøkelse ble gjennomført, hadde vi altså vært gjennom et år med kraftig vekst i ledigheten, fall i bruttonasjonalproduktet (BNP) og en svært kraftig internasjonal nedgangskonjunktur. De siste månedene har likevel noe av optimismen kommet tilbake, blant annet som følge av økt varekonsum, økning i boligprisene og bedring i

NAVs sysselsettingsbarometer

Arbeids- og velferdsdirektoratet utarbeider et sysselsettingsbarometer basert på resultatene fra undersøkelsen. Tallverdien i sysselsettingsbarometeret viser nettoøkningen, og er differansen mellom prosentvis andel bedrifter som oppgir at de forventer vekst i sysselsettingen og prosentvis andel bedrifter som forventer nedgang. Nettoøkningen er en indikasjon på virksomhetenes optimisme det kommende året. En høy verdi på sysselsettingsbarometeret er et tegn på høy etterspørsel etter arbeidskraft.

Sysselsettingsbarometeret bygger på bedriftenes vurderinger av den forventede størrelsen på arbeidsstokken i det kommende året. På bakgrunn av bedriftenes anslag er besvarelsene sortert etter andel bedrifter innenfor den enkelte næring som forventer økning, nedgang og uendret sysselsetting om ett år. Barometerets tallgrunnlag er derfor ikke påvirket av hvor mange personer en eventuell endring i sysselsettingen summerer seg til.

Rekrutteringsproblem har en viss effekt på sysselsettingsbarometeret. På bakgrunn av erfaring fra tidligere bedriftsundersøkelser vet vi at bedriftene ikke tar tilstrekkelig hensyn til begrensninger på tilbudssiden i arbeidsmarkedet. Dette kan påvirke realisert sysselsetting.

Tabell 1:

Sysselsettingsforventninger: Prosentandel bedrifter som venter økning i, nedgang i, eller uendret sysselsetting.

	Nedgang	Uendret	Økende	Netto økning
2007 Høst	7	55	38	31
2008 Høst	12	59	28	16
2009 Høst	14	56	30	15

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

ulike forventningsindekser både internasjonalt og i Norge. Bedriftene oppgir også omtrent de samme forventningene til sysselsettingsutviklingen det kommende året som de gjorde for ett år siden. Tre av ti bedrifter oppgir at de regner med å øke sysselsettingen det neste året, mens 14 prosent regner med å måtte nedbemanne.

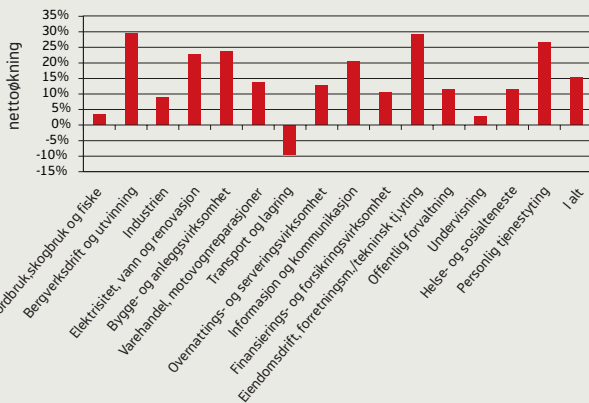
Lave forventninger innen transport og lagring

En av fire bedrifter innen næringen transport og lagring forventer nå å måtte nedbemanne det neste året, mens kun 15 prosent forventer å øke antall ansatte. Denne næringen består både av virksomheter som driver med passasjer-

Ny Standard for næringsgruppering

I høstens bedriftsundersøkelse har vi gått over til den nye næringsgrupperingen, SN2007. Dette betyr at vi ikke kan sammenligne resultatene for de ulike næringene i denne undersøkelsen med tidligere undersøkelser. For mer informasjon om den nye næringsinndelingen henvises det til Statistisk Sentralbyrås sider, <http://www.ssb.no/vis/omssb/lgangspubl/art-2009-02-27-01.html>.

Figur 1:
NAVs sysselsettingsbarometer:
Nettoandel virksomheter som forventer økning i sysselsettingen, fordelt på næringer

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

eller godstransport på vei, jernbane eller lufttransport, men også post- og distribusjonsvirksomhet er kategorisert i denne næringsgruppen. Nedbemanninger i Posten slår med andre ord inn i forventningene i denne næringen, men også innen annen transport er det flere bedrifter som venter redusert sysselsetting det neste året. I følge arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) falt sysselsettingen med 5 000 personer fra 3. kvartal i fjor til 3. kvartal i år, og resultatene i høstens bedriftsundersøkelse tyder på at sysselsettingen vil fortsette å falle det neste året.

Optimisme innen bygge- og anleggsnæringen

Igangsettingen av nye boliger og andre bygg har falt kraftig de siste årene, og fram til september i år var det igangsatt 27 prosent mindre bruksareal enn i samme periode i fjor. Etter at boligprisene falt fra slutten av 2007 og i 2008, har de igjen steget raskt i 2009. Samtidig har også salget av nye boliger tatt seg opp etter å ha falt til et svært lavt nivå.

Dette kan tyde på at igangsettingen av nye boliger etter hvert vil ta seg opp igjen, noe som gjenspeiles i at byggebedriftene også er forholdsvis optimistiske i høstens bedriftsundersøkelse. I alt venter 37 prosent av bygge- og anleggsbedriftene økt sysselsetting det kommende året, mens 13 prosent venter redusert sysselsetting. Byggebedriftene er mer optimistiske enn anleggsbedriftene, men svarprosenten var lav for anleggsbedrifter og anslaget er derfor mer usikkert for disse.

En av fire overnattings- og serveringsvirksomheter venter økt sysselsetting

Fra 2007 til 2008 gikk den samlede omsetningen for overnattings- og serveringsvirksomheter opp med 3,5 milliarder kroner. Det var likevel en nedgang på to prosent i antall overnattinger ved norske hotell fra 2007, og denne utviklingen har fortsatt i år. Det er særlig antall overnattinger av utenlandske gjester som har gått ned, men også norske gjester har så langt i år færre overnattinger enn i samme periode i fjor. I perioder med sterk konjunktur nedgang internasjonalt er det naturlig å vente at det blir færre utenlandske turister i Norge, som er et relativt dyrt land å reise til.

I høstens bedriftsundersøkelse svarer 24 prosent av bedriftene i denne næringsgruppen at de regner med å øke sysselsettingen, mens 11 prosent svarer at de vil ha færre ansatte om ett år enn de har i dag. Det siste året har sysselsettingen holdt seg stabil for overnattings- og serveringsvirksomheter, og resultatene i årets bedriftsundersøkelse tyder på at dette vil være tilfellet også det neste året.

Stor optimisme innen eiendomsdrift, forretningsmessig- og teknisk tjenesteyting

Innen eiendomsdrift, forretningsmessig- og teknisk tjenesteyting er det 29 prosentpoeng flere bedrifter som forventer økt sysselsetting enn det er som forventer redusert sysselsetting. Det er dermed i denne næringen bedriftene er mest optimistiske, sammen med bedriftene innen bergverksdrift og utvinning.

Det siste året har det blitt 4 000 flere sysselsatte innen denne næringen. Det er imidlertid innen eiendomsdrift og teknisk tjenesteyting at sysselsettingen har steget, mens den har falt innen forretningsmessig tjenesteyting. Bedrifter som driver med utleie av arbeidskraft er kategorisert under forretningsmessig tjenesteyting, og det samme er bedrifter som driver med utleie av maskiner og utstyr. I en nedgangskonjunktur hvor ledigheten stiger så raskt som den har gjort det siste året, er det ikke unaturlig at denne type bedrifter opplever fallende etterspørsel og vil måtte nedbemanne.

Samlet er likevel bedriftene i denne næringen svært

optimistiske. Dette kan ha sammenheng med den sterke utviklingen på boligmarkedet, med økende priser og økt omsetning, og at noe av optimismen også ser ut til å komme tilbake i andre markeder.

Delt syn på fremtiden i industrien

Samlet venter nå 26 prosent av bedriftene innen industrien å øke bemanningen det kommende året, mens 17 prosent venter å måtte nedbemanne. Det er imidlertid stor forskjell mellom de ulike undergruppene innenfor industrien. Lavest er forventningene innen treforedling og grafisk produksjon, hvor kun 7 prosent av bedrifter venter økt sysselsetting det neste året, mens 17 prosent svarer at de må nedbemanne. Dette er en næring som har slitt i flere år, og innen for eksempel papirindustrien har det vært store nedbemanninger de siste årene.

Det siste året har den internasjonale konjunktur- nedgangen gitt et kraftig fall i etterspørselen etter metall, og dermed også i metallprisene. Dette har gjort at sysselsettingen innen produksjon av metall og metallvarer har falt med 8 000 personer, til 26 000 sysselsatte i 3. kvartal i år. 21 prosent av bedriftene i denne næringen regner også med å måtte kutte i sysselsettingen det neste året, mens 31 prosent svarer at de vil øke sysselsettingen.

De mest optimistiske industribedriftene er de som driver med produksjon av maskiner og utstyr. Dette er for eksempel bedrifter som produserer og reparerer maskiner og utstyr som brukes i andre næringer og produksjon av skip og andre transportmidler. En av tre bedrifter i denne næringen svarer at de regner med å øke sysselsettingen det neste året, mens 13 prosent svarer at de vil nedbemanne. Blant de 13 prosentene som svarer at de vil nedbemanne er det en overvekt av bedrifter som driver med produksjon av skip. Svarprosenten var svært høy innen produksjon av maskiner og utstyr, men svarene stemmer likevel dårlig overens med de som ble gitt i Statistisk Sentralbyrås konjunkturbarometer hvor disse bedriftene var blant de mest negative.

Innen produksjon av elektriske og optiske produkt oppgir en av tre bedrifter at de venter redusert sysselsetting, en av tre økt og en av tre uendret. Vi har imidlertid fått inn få svar fra denne næringsgruppen, noe som gjør resultatene herfra mer usikre enn de andre resultatene.

Optimisme innen deler av informasjons- og kommunikasjonsnæringen

Næringsgruppen informasjon og kommunikasjon inneholder blant annet forlagsvirksomhet, radio- og fjernsyns- kringkasting, telekommunikasjon og tjenester tilknyttet informasjonsteknologi. Denne næringsgruppen består altså av forholdsvis ulike bedrifter. Samlet gikk syssel-

Figur 2:

Sysselsettingsbarometer:
Nettoandelen virksomheter innen industrien som forventer økning i sysselsettingen.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

settingen ned med 6 000 personer fra 3. kvartal i fjor til 3. kvartal i år i denne næringen, slik at det nå er 93 000 sysselsatte i følge AKU. I høstens bedriftsundersøkelse svarer 38 prosent av bedriftene at de venter økt sysselsetting det neste året, mens 18 prosent svarer at de vil nedbemanne. Det er særlig bedrifter som driver konsulentvirksomhet tilknyttet informasjonsteknologi og annen IT-relatert virksomhet som er optimistiske, mens det i media-bedrifter og tidsskrifter ventet nedbemanninger i løpet av det neste året.

Lave forventninger innen offentlig sektor

Forventningene til framtidig sysselsetting er forholdsvis lave innen offentlig sektor i høstens undersøkelse. Spesielt gjelder dette innen undervisning, hvor bare 17 prosent svarte at de vil ha flere ansatte om ett år, mens 15 prosent svarte at de vil ha færre ansatte. Skolene og barnehagene er imidlertid tradisjonelt forsiktig når de svarer på dette spørsmålet, og mange sier også at de må avvente budsjettet før de vet om de kan oppbemanne og at de derfor oppgir uendret sysselsetting. Tidligere har likevel flere av skolene og barnehagene oppgitt at de må nedbemanne enn det som er tilfellet i år.

Innen helse- og sosialtjenester og offentlig administrasjon er det flere som venter å øke antall ansatte i løpet av det neste året. Mest optimistiske er de innen offentlig forvaltning hvor 26 prosent av foretakene svarer at de vil øke bemanningen, mens 14 prosent vil nedbemanne. Innen helse- og sosialtjenester oppgir 20 prosent av foretakene at de vil øke sysselsettingen, mens kun 9 prosent svarer at de må nedbemanne. Samlet sett indikerer svarene fra offentlig sektor at sysselsettingen her vil fortsette å øke det neste året.

MINDRE BEHOV FOR ARBEIDS- INNVANDRING

Da vi gjennomførte bedriftsundersøkelsen høsten 2007, var Norge fortsatt inne i en høykonjunktur. Etterspørselen etter arbeidskraft var svært høy, arbeidsledigheten lav og mange bedrifter rekrutterte utenlandsk arbeidskraft fra de nye EU-landene. Særlig gjaldt dette innen bygge- og anleggsnæringen og industrien. Den gang svarte 14 prosent av bedriftene at de ville ha behov for utenlandsk arbeidskraft det kommende året. I fjorårets undersøkelse hadde konjunktorene snudd, og dette så vi også i svarene på dette spørsmålet, da 11 prosent oppga at de ville ha behov for utenlandsk arbeidskraft. Arbeidsinnvandringen har også falt betydelig så langt i år. Ved utgangen av juli var det gitt i alt 30 700 arbeidstillatelser til personer fra de nye EU-landene, mot 50 100 i fjor. En del av denne nedgangen

skyldes trolig også at flere nå får arbeidstillatelse for fem år, og dermed ikke trenger å få fornyelse hvert år slik de måtte tidligere. Hovedårsaken til den sterke nedgangen er nok likevel konjunkturskifte og lavere etterspørsel etter arbeidskraft.

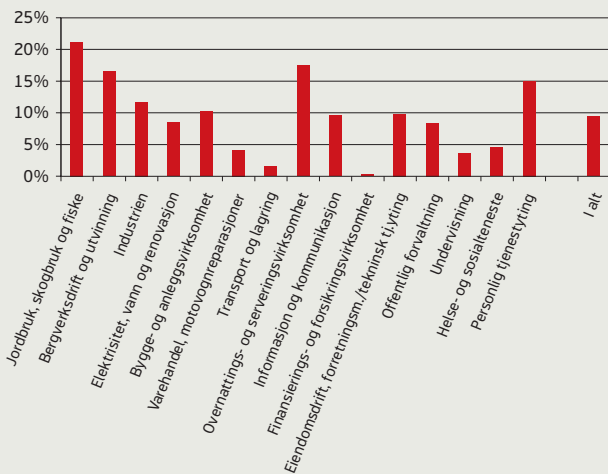
I høstens bedriftsundersøkelse fortsetter nedgangen i andelen bedrifter som svarer at de har behov for utenlandsk arbeidskraft. I alt svarer 9 prosent av bedriftene at de har behov for dette. Resultatet tyder på at nedgangen i arbeidsinnvandringen vil fortsette i tiden fremover.

Det er innenfor jordbruk, skogbruk og fiske at bedriftene har størst behov for å rekruttere arbeidskraft fra utlandet det neste året, 21 prosent av bedriftene svarer ja på dette i høstens undersøkelse. Dette skyldes trolig behovet for sesongarbeidskraft i jordbruket, der bruken av, og tilgangen på, norsk arbeidskraft har gått betydelig ned de siste årene.

Svært mange av arbeidsinnvandrerne de siste årene har fått jobber innen bygge- og anleggsnæringen eller industrien. Dette er også de næringene som i størst grad har merket nedgangskonjunktoren. I årets undersøkelse svarer 10 prosent av bygge- og anleggsbedriftene at de har behov for å rekruttere arbeidskraft fra utlandet det neste året, mens 12 prosent av industribedriftene svarer det samme. Dette er et relativt lavt nivå og tyder på at arbeidsinnvandringen til disse næringene ikke vil ta seg opp i tiden fremover.

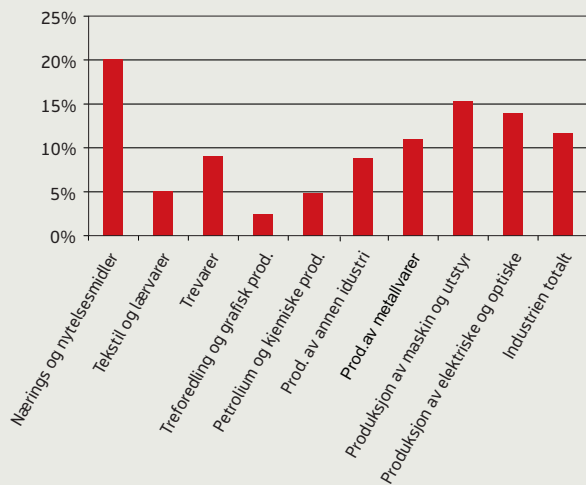
Innen industrien er det stor forskjell på de ulike undergruppene. Innen nærings- og nytelsesmidler svarer 20 prosent av bedriftene at de tror de vil rekruttere arbeids-

Figur 3:
Andel bedrifter innenfor den enkelte næring som forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet det kommende år.

KILDE: NAVs BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Figur 4:
Andel bedrifter innenfor ulike undergrupper i industrien som forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet kommende år.

KILDE: NAVs BEDRIFTSUNDERSØKELSE

kraft fra utlandet det neste året, og innen produksjon av maskiner og utstyr svarer 15 prosent ja på dette spørsmålet. Lavest behov for utenlandsk arbeidskraft er det innen treforedling og grafisk industri (2 %), petroleum og kjemisk industri samt produksjon av tekstil- og lærvarer (5 %). Innen treforedling og grafisk industri, samt petroleum og kjemisk industri husker vi at også sysselsettingsforventningene var svært lave. Det var flere bedrifter som regnet med å nedbemanne enn det var som trodde de ville øke sysselsettingen. Det motsatte var tilfellet for bedrifter innen produksjon av maskiner og utstyr, som var optimistiske i forhold til sysselsettingsutviklingen det kommende året.

MANGELN PÅ ARBEIDSKRAFT MER ENN HALVERT

I bedriftsundersøkelsen ber vi bedriftene svare på om de har rekrutteringsproblem. I høst svarte 25 prosent av bedriftene at de har slike problem, og 11 prosent svarte at rekrutteringsproblemene er alvorlige. Med alvorlige rekrutteringsproblem menes at rekrutteringsproblemene har medført at bedriften nå har færre ansatte enn den ellers ville hatt. På bakgrunn av bedriftenes svar, har Arbeids- og velferdsdirektoratet estimert mangelen på arbeidskraft høsten 2009 til 39 900 personer. Høsten 2008 ble mangelen estimert til 88 700 personer, og mangelen er dermed mer enn halvert det siste året.

Mangel på arbeidskraft – Definisjon

For å kartlegge omfanget av bedriftenes rekrutteringsproblem, er det nyttig å måle mangel på arbeidskraft i antall personer. Mangel på arbeidskraft blir i NAVs bedriftsundersøkelse definert av en sekvens bestående av i alt tre spørsmål. Bedriften blir bedt om 1) å besvare om den har rekrutteringsproblem. Dersom svaret er positivt, bes bedriften om 2) å oppgi om rekrutteringsproblemene er av en slik karakter at antall ansatte er lavere enn det ellers ville vært. Bedriften bes deretter om 3) å oppgi hvor mange personer dette omfatter, og hvilke yrker dette gjelder. Mangel på arbeidskraft hos den enkelte bedriften blir definert som antall personer bedriften velger å oppgi i det siste spørsmålet.

I undersøkelsen blir bedriftene også bedt om å oppgi sysselsettingsbehovet i fremtiden. Dette gir oss et anslag på fremtidig etterspørsel etter arbeidskraft, i motsetning til spørsmålet som avdekker mangel på arbeidskraft, som kartlegger et øyeblikksbilde. Disse to forholdene på arbeidsmarkedet knytter seg derfor til to forskjellige tidspunkter, noe som kan bidra til at bedriftenes optimisme og rekrutteringsproblem kan være i utakt.

HVILKE NÆRINGER HAR STØRST MANGEL PÅ ARBEIDSKRAFT?

Rekrutteringsproblemene varierer betydelig mellom næringene. Det er innen produksjon av maskiner og utstyr at det er størst andel bedrifter som har rekrutteringsproblem. 21 prosent av bedriftene i denne næringen oppgir å ha alvorlige rekrutteringsproblem.

Målt i antall personer, er mangelen størst innen næringen eiendomsdrift, forretningsmessig og teknisk tjenesteyting, hvor det nå mangler 12 000 personer.

Stramhetsindikatoren

Stramhetsindikatoren er forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og antall sysselsatte. Et høyt forholdstall indikerer et stramt arbeidsmarked, noe som isolert sett indikerer et problem med å rekruttere arbeidskraft til virksomhetene.

Det presenteres to stramhetsindikatorer. Én for yrker (STYRK) og én for næringsgrupper (NACE). I begge stramhetsindikatorer er antall personer virksomhetene mangler (telleren) basert på resultater fra NAVs bedriftsundersøkelse høsten 2009. Sysselsettingstallene (nevneren) for yrkesgrupperinger er hentet fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser. Siste tilgjengelige sysselsettingstall er fra 2008. For næringsgrupperinger er kilden for sysselsettingstallene Enhetsregisteret. Når det gjelder sysselsetting på landsnivå, er totaltallet hentet fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser.

Stramhetsindikatoren er ikke nødvendigvis direkte sammenlignbar mellom næringer som i hovedsak befinner seg i offentlig sektor og næringer som i hovedsak befinner seg i privat sektor. Mens private bedrifter trolig uttaler seg om mangelen på arbeidskraft ut fra faktisk behov, vil offentlige bedrifter i større grad forholde seg til budsjettmidler og rammevilkår når de svarer på hvor mange personer de mangler. Dette er en viktig årsak til at næringer som offentlig forvaltning, undervisning og helse og sosiale tjenester har en såpass lav stramhetsindikator. Denne forskjellen mellom offentlig og privat sektor gjelder også de enkelte yrkesgrupper.

Utvalgte næringer

Bygge- og anleggsnæringen

Bygge- og anleggsnæringen er blant de næringene som har blitt hardest rammet av nedgangskonjunkturen vi nå er inne i. Ved utgangen av oktober var det registrert 8 400 helt ledige med bakgrunn innen bygge- og anleggsarbeid, noe som vil si at ledigheten har doblet seg det siste året og nesten er tredoblet siden oktober 2007 for denne yrkesgruppen ledige. Mangelen på arbeidskraft er også forholdsvis lav i høstens undersøkelse. Totalt oppgir bygge-

og anleggsbedriftene at de mangler 4 800 personer, og det er tømrere, snekkere og byggingeniører og teknikere det er størst mangel på. Totalt summerer mangelen for disse yrkene seg til mer enn mangelen for bygge- og anleggsnæringen. Dette kommer av at også bedrifter i andre næringer etterspør disse yrkene, for eksempel bedrifter som driver med utleie av arbeidskraft.

Industrien

Også industrien har blitt hardt rammet av nedgangs-konjunkturen, og særlig gjelder dette den eksportrelaterte industrien som har opplevd markert lavere etterspørsel som følge av det internasjonale tilbakeslaget. Fra september 2008 til september 2009 falt industriproduksjonen med 4,4 prosent. Næringsmiddelindustrien og maskinindustrien hadde likevel en vekst på henholdsvis 4,9 og 5,3 prosent, mens produksjonen falt kraftig for metallindustrien og trelast- og trevareindustrien. Arbeidsledigheten har også økt sterkt for industriarbeidere. Ved utgangen av oktober var det 9 000 ledige industriarbeidere, en økning på 4 000 personer siden oktober i fjor.

Mangelen på arbeidskraft er også lav innen industrien i høstens undersøkelse. Totalt svarer 11 prosent av industri-bedriftene at de har alvorlige rekrutteringsproblem, og mangelen summerer seg til 3 200 personer. Det er innen produksjon av maskiner og utstyr at mangelen er klart størst. Hver femte bedrift i denne gruppen svarer at de har alvorlige rekrutteringsproblem, og mangelen summerer seg til 2 100 personer. Innen treforedling og grafisk produksjon er det i høst ingen bedrifter som oppgir at de har rekrutteringsproblem, og også innen produksjon av tekstil- og lærvarer er rekrutteringsproblemene minimale.

Eiendomsdrift, forretningsmessig og teknisk tjenesteyting

Det er innen eiendomsdrift, forretningsmessig og teknisk tjenesteyting at mangelen på arbeidskraft er størst i høstens bedriftsundersøkelse. Totalt oppgir bedriftene i denne næringen en mangel på 12 000 personer, altså er nesten en tredjedel av den totale mangelen i denne næringen. Målt ved stramhetsindikatoren er det dermed i denne næringen at arbeidsmarkedet nå er strammest.

Eiendomsdrift, forretningsmessig og teknisk tjenesteyting er en sammensatt næringsgruppe som blant annet består av bedrifter som driver med rengjøring, utleie av arbeidskraft, juridisk og regnskapsmessig tjenesteyting, vaktjenester m.m. Eksempel på yrkesgrupper det er mangel på i denne næringen er ulike typer ingeniører og sivilingeniører, sykepleiere og revisorer.

Transport og lagring

Innen næringen transport og lagring oppgir 8 prosent av bedriftene at de har alvorlige rekrutteringsproblem, og i alt

er mangelen på 3 500 personer. Det er buss- og sporvognførere, lastebil- og vogntogførere samt til en viss grad mannskap til ferger og hurtigbåter det oppgis mangel på innen denne næringen.

Varehandel

Innen varehandel og reparasjon av motorvogner har det blitt 20 000 færre sysselsatte det siste året i følge AKU. Da den internasjonale finanskrisen kom i september 2008 var også styringsrenten til Norges Bank relativt høy på 5,75 prosent, etter flere renteøkninger i 2007 og 2008. Dette virket klart dempende på varekonsumet i Norge, og dermed også på varehandelsnæringen. De kraftige rentekuttene gjennom sist vinter har imidlertid gjort at varekonsumet, og dermed også detaljomsetningen, igjen har begynt å øke det siste halve året. Mangelen på arbeidskraft er likevel fortsatt lav i denne næringen. I alt oppgir bedriftene innen varehandel og reparasjon av motorvogner at de mangler 2 500 personer, noe som er lite i forhold til hvor mange som er sysselsatt innenfor denne næringsgruppen.

Offentlig forvaltning

Mangelen på arbeidskraft innen offentlig forvaltning summerer seg i høst til 2 000 personer. Det er blant annet mangel på fengselsbetjenter, ingeniører og teknikere.

Undervisning

Innen undervisningssektoren mangler det i høst 800 personer. Rekrutteringsproblemene er dermed svært små når vi ser dette antallet i forhold til hvor mange som er sysselsatte i denne næringen.

Skolene skiller seg ut med små rekrutteringsproblem også i vårundersøkelsene. Dette har sammenheng med at vårens bedriftsundersøkelse gjennomføres i en periode hvor få skoler har behov for å rekruttere. Høstens undersøkelse ble gjennomført fra slutten av september til slutten av oktober, noe som tilsier at situasjonen vil være den samme også i denne undersøkelsen. Skolene vil på dette tidspunktet i stor grad ha fylt opp de ledige stillingene de eventuelt har hatt ved skolestart, og har derfor i liten grad rekrutteringsproblem. Dette kan bidra til for lave anslag for mangelen på arbeidskraft innen undervisningssektoren.

Det ble heller ikke i årets bedriftsundersøkelse funnet noen mangel på førskolelærere. Dette til tross for at det spesielt i storbyene er stor etterspørsel etter førskolelærere, samtidig som arbeidsledigheten er svært lav. Dette kan komme av at vi i bedriftsundersøkelsen ikke problematiserer i hvilken grad barnehagene og skolene ansetter ufaglært arbeidskraft. Barnehagene vil i stor grad ansette barnehageassistenter dersom de ikke får førskolelærere, og vil dermed gjerne svare nei på om de har så alvorlige rekrutteringsproblem at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. Dette gjør at resultatene for undervisnings-

sektoren ikke er sammenlignbare med resultatene for de andre næringene.

Helse og sosiale tjenester

Virksomhetene innen helse- og sosialtjenester mangler 6 100 personer i høstens undersøkelse. Det er dermed kun

innen eiendomsdrift, forretningsmessig og teknisk tjenesteyting at det mangler flere personer. Sett i forhold til hvor mange som jobber innen helse- og sosialtjenester er imidlertid mangelen fortsatt lav. Det er størst mangel på spesialsykepleiere og jordmødre, samt omsorgsarbeidere og hjelpepleiere.

Tabell 2:

Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer.

	Mangel på arbeidskraft i antall personer	NAV's stramhetsindikator	Andel bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblemer
	2009	2009	2009
Jordbruk, skogbruk og fiske	1 200	3,7	10 %
Bergverksdrift og utvinning	200	0,7	19 %
Industrien	3 200	1,3	11 %
Nærings og nytelsemidler	200	0,4	11 %
Tekstil og lærvarer	0	0,2	3 %
Trevarer	200	1,8	9 %
Treforedling og grafisk prod.	0	0,0	0 %
Petroleum og kjemiske prod.	100	0,3	7 %
Prod. av annen industri	100	0,6	7 %
Prod. av metallvarer	500	1,3	12 %
Produksjon av maskin og utstyr	2 100	3,0	21 %
Produksjon av elektriske og optiske.	100	0,3	12 %
Elektrisitet, vann og renovasjon	300	1,1	13 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	4 800	2,8	15 %
Varehandel, motorvogn-reparasjoner	2 500	0,7	10 %
Transport og lagring	3 500	2,5	8 %
Overnattings- og serveringsvirksomhet	1 800	2,1	13 %
Informasjon og kommunikasjon	700	0,9	8 %
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	100	0,3	9 %
Eiendomsdrift, forretningsmessig og teknisk tjenesteyting	12 000	4,4	15 %
Offentlig forvaltning	2 000	1,5	4 %
Undervisning	800	0,4	6 %
Helse og sosialtjeneste	6 100	1,3	10 %
Personlig tjenesteyting	600	0,8	6 %
I alt	39 900	1,6	11 %

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

REKRUTTERINGSPROBLEM FORDELT PÅ YRKER

I bedriftsundersøkelsen har vi bedt bedriftene om å oppgi hvilke yrkesgrupper de har så store problemer med å rekruttere, at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. De er også bedt om å oppgi hvor mange ansatte dette dreier seg om. Ved hjelp av svarene på dette spørsmålet beregnes mangelen på arbeidskraft innenfor de enkelte yrker.

Tabell 3 viser mangel på arbeidskraft innenfor de yrkesgruppene der mangelen på arbeidskraft er størst. Det foreligger ikke beregninger for alle yrkesgrupper. Dette fordi mangelen på arbeidskraft ikke kan estimeres innenfor yrker der det kun er et fåtall bedrifter i utvalget som har oppgitt mangel på arbeidskraft. I de fleste slike tilfeller må vi forvente at et fåtall observasjoner i utvalget reflekterer at det er liten mangel innenfor dette yrket. Et fåtall observasjoner kan likevel summere seg til et betydelig antall personer. Det kan derfor være mangel på arbeidskraft innenfor en yrkesgruppe selv om yrket ikke er oppført i tabell 3. Ettersom NAVs bedriftsundersøkelse er en utvalgsundersøkelse, vil det være usikkerhet knyttet til estimatene på mangel. Usikkerheten kan variere fra yrke til yrke.

Tabell 4 viser den relative mangelen på arbeidskraft fordelt på yrkesgrupper. Det absolutte tallet over mangel på arbeidskraft vil ha sammenheng med hvor stor yrkesgruppen er, mens det relative tallet tar hensyn til ulik størrelse på yrkesgruppene. Den relative mangelen er presentert i form av stramhetsindikatoren (se egen ramme tidligere i artikkelen). Eksempelvis kan en mangel på 650 maskinarbeidere være like virksomhetskritisk som en mangel på 2 400 snekkere, ettersom arbeidsstyrken for den siste gruppen er langt større. Vi ser derfor også på forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og antall sysselsatte i yrkene og benevner dette som stramhetsindikatoren.

I spørsmålet som avdekker mangel, bes bedriftene ta stilling til om rekrutteringsproblemene er av en slik art at man har færre ansatte enn man ellers ville hatt. Innenfor enkelte yrker kan det benyttes ufaglært arbeidskraft uten at dette i bedriftsundersøkelsen blir registrert som et alvorlig rekrutteringsproblem. På den annen side vil enkelte arbeidsgivere ønske seg ansatte med kompetanse utover det som er normalt innenfor en yrkesgruppe.

Den enkelte virksomhet rapporterer kun om mangel på arbeidskraft, ikke overskudd av arbeidskraft. Dette betyr at dersom en bedrift mangler 10 snekkere og en annen bedrift har et overskudd på 10 snekkere, så vil summen av dette bli et udekket behov på arbeidskraft på 10 snekkere. Den estimerte mangelen på 39 900 personer representerer derfor et bruttotall på udekket behov for arbeidskraft. I en viss utstrekning blir dette dekket opp av den løpende tilgangen av arbeidskraft over tid.

Mangel på fagarbeidere innen industri og bygg og anlegg

I høstens undersøkelse er det fagarbeidere innen bygg og anlegg og industri det er størst mangel på. For yrker som tømrere, snekkere, betong- og grunnarbeidere og elektriskere er mangelen på 1 000 personer eller mer. Ser vi på mangelen i forhold til antall sysselsatte er mangelen størst for glassarbeidere, og arbeidsmarkedet er også stramt for yrker som automatikere, maskinarbeidere, samt operatører og montører innen produksjon av elektronisk utstyr. Mangelen på arbeidskraft har også økt siden i fjor for en del av disse yrkene. Samlet er likevel mangelen på fagarbeidere innen industri og bygg og anlegg lavere i år enn den var i fjor.

Lavere mangel på ingeniører og sivilingeniører

I høstens bedriftsundersøkelse summer mangelen seg til 6 200 personer innen ingeniør- og ikt-fag. Det er størst mangel på sivilingeniører innen geofag, petroleums-teknologi, metallurgi og lignende, samt byggingeniører og teknikere. For begge disse yrkesgruppene har mangelen steget det siste året. For systemutviklere og programmere har derimot mangelen på arbeidskraft falt fra 850 personer i fjor til 400 i år, mens det i år ikke er noen mangel på dataingeniører og teknikere. Også for maskiningeniører og teknikere, samt andre ingeniører og teknikere har mangelen falt kraftig fra i fjor til i år, og samlet er dermed mangelen etter ingeniører, sivilingeniører og ikt-fag lavere enn den var i fjor på denne tiden.

Mange personer i disse yrkesgruppene jobber innen konjunkturfølsomme næringer som industri og bygge- og anleggsnæringen. Vi ser også at arbeidsledigheten har doblet seg for personer med bakgrunn fra ingeniør- og ikt-fag det siste året, og tilgangen på arbeidskraft har dermed blitt større for bedrifter som ønsker denne typen arbeidskraft.

Stor nedgang i mangelen på transportarbeidere

I høst mangler totalt 1 900 buss- og sporvognførere, lastebil- og vogntogførere og bil-, drosje-, og varebilførere. For ett år siden summerte mangelen på arbeidskraft seg til 5 900 personer for disse yrkesgruppene, og høsten 2007 var mangelen på over 15 000 personer. Nedgangskonjunkturen har altså ført til en betydelig lavere mangel på arbeidskraft innenfor disse yrkene, og ledigheten har også økt slik at det ved utgangen av oktober var mer enn 2 000 helt ledige. Yrker som lastebil- og vogntogførere og også varebilførere er avhengige av utviklingen i næringer som bygg og anlegg, industrien og varehandelen. Når vi får en sterk nedgangskonjunktur og dermed lavere aktivitet i disse næringene vil det også føre til redusert aktivitet innen transportnæringen.

Tabell 3:
Estimert mangel på arbeidskraft for utvalgte yrker.
Sortert etter antall personer bedriftene mangler. Høsten 2009.

STYRK	STILLING	2008	2009	STYRK	STILLING	2008	2009
7125	Tømrere	2 000	3 700	5122	Kokker	1 900	550
7421	Snekkere	1 300	2 400	8321	Bil-, drosje- og varebilførere	2 800	500
5123	Hovmestere, servitører og barkeepere	750	2 150	3310	Grunnskolelærere	0	500
2147	Sivilingeniører (geofag, petroleumsteknologi, metallurgi o.l.)	850	1 700	2221	Leger	200	500
2413	Teknisk og naturvitenskapelig planlegging og utredning	0	1 600	7237	Industrimekanikere	550	450
3111	Bygningsingeniører og- teknikere	700	1 550	3341	Yrkesfaglærere og faglærere i videregående skole	100	450
7122	Betong- og grunnarbeidere (bygg)	0	1 300	3114	Maskiningeniører og- teknikere	1 500	450
3450	Polititjenestemenn	400	1 150	7212	Sveisere	2 200	400
2230	Spesialsykepleiere og jordmødre	150	1 100	3119	Andre ingeniører og- teknikere	2 400	400
5132	Omsorgsarbeidere og hjelpepleiere	2 350	1 050	2130	Systemutviklere og programmerere	850	400
7241	Elektrikere, elektronikere o.l	3 500	1 000	8121	Operatører innen metallurgisk prosessfag	0	350
8282	Operatører og montører innen produksjon av elektronisk utstyr	0	950	4121	Økonomimedarbeidere og revisjonsassistenter	0	300
3231	Sykepleiere	2 200	950	3416	Innkjøpere	0	300
3113	Elektronikk- og telekommunikasjonsingeniører og -teknikere	1 400	950	3141	Skipsmaskinister	0	300
8331	Anleggsmaskinførere	3 050	900	3112	Elkraftingeniører og teknikere	250	300
5162	Fengselsbetjenter	1 300	850	2142	Sivilingeniører (bygg og anlegg)	450	300
8322	Buss- og sporvognførere	800	750	8271	Fagarbeidere innen bearbeiding av fisk og fiskeprodukter	0	250
	Butikkmedarbeidere o.l./ Selgere (detalj)	2 350	700	1222	Produksjonsdirektører innen olje- og gassutvinning, bergverksdrift, industri	0	250
3412	Forsikringskonsulenter	2 650	700	3413	Eiendomsmeglere og -forvaltere	200	200
8323	Lastebil- og vogntogførere	1800	650	3349	Andre yrker innen undervisning og pedagogisk arbeid	700	200
8213	Maskinarbeidere	300	650	3232	Vernepleiere	450	200
2511	Statsautoriserte revisorer	750	650	2145	Sivilingeniører (maskin- og marinteknikk)	300	200
7231	Bilmekanikere	0	600	2545	Psykologer	100	150
7133	Glassarbeidere	0	600	7142	Overflatebehandlere og lakkerere	1 150	100
7243	Automatikere, tavlemontører, viklere og transformator- montører	700	550	2310	Universitets- og høyskolelektorer/-lærere	150	50

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Tabell 4:

Estimert mangel på arbeidskraft for utvalgte yrker. I antall personer og stramhetsindikator. Sortert etter stramhetsindikator. Høsten 2009.

STYRK	STILLING	Mangel på arbeidskraft i antall personer, 2009	Stramhetsindikator	STYRK	STILLING	Mangel på arbeidskraft i antall personer, 2009	Stramhetsindikator
7133	Glassarbeidere	600	40,4 %	8331	Anleggsmaskinførere	900	5,0 %
7122	Betong- og grunnarbeidere (bygg)	1 300	35,4 %	3112	Elkraftingeniører og -teknikere	300	4,7 %
2147	Sivilingeniører (geofag, petroleumsteknologi, metallurgi o.l.)	1 700	31,5 %	3341	Yrkesfaglærere og faglærere i videregående skole	450	4,7 %
2413	Teknisk og naturvitenskapelig planlegging og utredning	1 600	26,8 %	8271	Fagarbeidere innen bearbeiding av fisk og fiskeprodukter	250	4,6 %
7243	Automatikere, tavlemontører, viklere og transformator-montører	550	25,0 %	3114	Maskiningeniører og -teknikere	450	4,6 %
2511	Statsautoriserte revisorer	650	22,2 %	3416	Innkjøpere	300	4,3 %
5162	Fengselsbetjenter	850	21,2 %	3119	Andre ingeniører og teknikere	400	4,1 %
3450	Polititjenestemenn	1 150	16,3 %	7231	Bilmekanikere	600	3,2 %
8213	Maskinarbeidere	650	15,9 %	7241	Elektrikere, elektronikere o.l	1 000	3,0 %
8282	Operatører og montører innen produksjon av elektronisk utstyr	950	15,6 %	2221	Leger	500	2,9 %
7421	Snekkere	2 400	15,4 %	7237	Industrimekanikere	450	2,6 %
5123	Hovmestere, servitører og barkeepere	2 150	10,4 %	2545	Psykologer	150	2,6 %
3111	Bygningsingeniører og -teknikere	1 550	9,1 %	8321	Bil-, drosje- og varebilførere	500	2,4 %
3113	Elektronikk- og telekommunikasjonsingeniører og -teknikere	950	8,3 %	8323	Lastebil- og vognførere	650	2,2 %
3412	Forsikringskonsulenter	700	7,4 %	1222	Produksjonsdirektører innen olje- og gassutvinning, bergverksdrift, industri,	250	2,1 %
7125	Tømrere	3 700	7,4 %	3232	Vernepleiere	200	2,0 %
8121	Operatører innen metallurgisk prosessfag	350	7,3 %	5122	Kokker	550	1,9 %
3141	Skipsmaskinister	300	7,0 %	7142	Overflatebehandlere og lakkerere	100	1,9 %
5223	Selger (detalj)	700	6,9 %	3231	Sykepleiere	950	1,6 %
2145	Sivilingeniører (maskin- og marinteknikk)	200	6,7 %	4121	Økonomimedarbeidere og revisjonsassistenter	300	1,5 %
8322	Buss- og sporvognførere	750	6,2 %	3349	Andre yrker innen undervisning og pedagogisk arbeid	200	1,5 %
2142	Sivilingeniører (bygg og anlegg)	300	5,4 %	2130	Systemutviklere og programmerere	400	1,3 %
2230	Spesialsykepleiere og jordmødre	1 100	5,2 %	5132	Omsorgsarbeidere og hjelpepleiere	1 050	1,3 %
7212	Sveisere	400	5,1 %	3310	Grunnskolelærere	500	0,6 %
				2310	Universitets- og høskolelektorer/-lærere	50	0,2 %

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Metodisk vedlegg

I bedriftsundersøkelsen trekkes et utvalg av bedrifter fra Bedrifts- og foretaksregisteret (Enhetsregisteret). Utvalget trekkes tilfeldig, men alle bedrifter med mer enn 400 ansatte er med i utvalget. I tillegg er alle bedrifter med mer enn 200 ansatte i næringene offentlig forvaltning, undervisning, helse- og sosialtjenester og personlig tjenesteyting. Dette fordi dette ofte er bedrifter som skiller seg fra andre når det gjelder hvilke yrker de etterspør. Størrelsen på utvalget er bestemt slik at det skal sikres representativitet på alle næringer.

Det stilles i alt seks spørsmål i undersøkelsen. Bedriftene blir bedt om å svare enten postalt eller per e-post. Spørsmålene i undersøkelsen gir anslag på bedriftenes sysselsettingsforventninger for det kommende året, om bedriften forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet, og om bedriften har rekrutteringsproblem innenfor spesifikke yrker.

I de tilfellene der resultatene på landsbasis skal presenteres i form av andeler, og ikke i form av absoluttverdier, vektet resultatene. Et eksempel på en slik problemstilling er kartlegging av andel bedrifter som forventer sysselsettingsvekst i det kommende år. Ettersom næringene varierer i størrelse, er det nødvendig å tildele de store næringene mer vekt enn de små. Vektingen konstrueres ut fra forholdet mellom antall bedrifter i næringen og antall bedrifter totalt. Ettersom utvalget har en overrepresentasjon av store bedrifter, må resultatene innenfor hver næring vektet også i forhold til andelen små og store bedrifter i populasjonen.

Mangel på arbeidskraft estimeres ved hjelp av en modell som tar hensyn til bedriftenes geografiske kjennetegn, næringsvise kjennetegn, antall ansatte og observert mangel. Resultatet brukes til å predikere mangelen på arbeidskraft i de bedriftene som ikke ble tatt inn i utvalget.

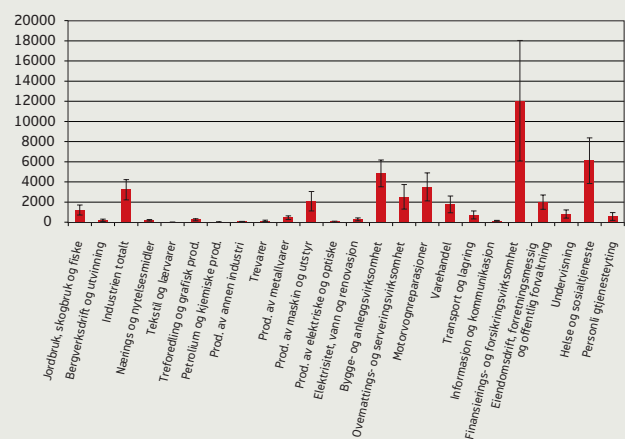
Det vil knytte seg usikkerhet til disse estimatene. Jo mer detaljert kjennetegn det søkes på, dess større er usikkerheten knyttet til estimatet. Det er med andre ord større usikkerhet knyttet til estimatene for mangel per yrke enn mangel per næring, fordi det her vil være færre observasjoner. Det er også større usikkerhet knyttet til anslagene i høstens undersøkelse enn vårens fordi vi om høsten har et atskillig mindre utvalg.

NAV har beregnet konfidensintervall for estimert mangel på arbeidskraft. Den faktiske mangel vil med 90 prosent sannsynlighet ligge innenfor de respektive konfidensintervallene som er presentert i figuren under. Nederste mulige grense for et konfidensintervall kan ikke være lavere enn observert mangel i utvalget.

Arbeids- og velferdsdirektoratet kan kontaktes dersom

det ønskes mer utdypende informasjon om estimering av mangel på arbeidskraft og beregning av konfidensintervaller.

Figur 5:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultat.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE